

ZHURMAT DHE EFEKTET E TYRE

Të jetosh pranë një rruge, hekurudhe ose aeroporti mund të jetë më shumë se thjesht një shqetësim - të paktën një në pesë njerëz në Bashkimin Europian (BE) janë të ekspozuar ndaj niveleve afatgjatë të zhurmës që konsiderohen të dëmshme për shëndetin e tyre. Çështjet shëndetësore që lidhen me këto ekspozime përfshijnë bezdi, shqetësim të gjumit dhe çështje kardiovaskulare dhe metabolike. Mund të ndikojë gjithashtu në aftësinë e fëmijëve për të mësuar.

Në shumë qytete, më shumë se gjysma e popullsisë është e ekspozuar ndaj niveleve të zhurmës së rrugëve mbi normat e Organizatës Botërore të Shëndetësisë për periudhën ditë-mbrëmje-natë. Shumë njerëz janë gjithashtu të prekur nga zhurma nga avionët dhe hekurudhat. Megjithëse zhurma nga hekurudhat dhe avionët ka një ndikim shumë më të ulët për sa i përket popullsisë së përgjithshme, të dyja janë burime të rëndësishme të ndotjes akustike lokale.

Duke pasur parasysh ndikimet negative të zhurmës në një pjesë të madhe të popullsisë së Evropës, zhurma mjedisore është bërë një shqetësim i rëndësishëm për qytetarët dhe politikëbërësit. Ndotja akustike ndikon edhe në jetën e egër. Mund të shkaktojë probleme të ndryshme fizike dhe të sjelljes tek kafshët dhe të rrisë stresin e tyre.

Reduktimi i zhurmës është një objektivi kyç sipas Planit të Veprimit për Zero Ndotje të BE-së dhe Direktivës së Zhurmës Mjedisore.

Nivelet e zhurmës së krijuar nga burimet e transportit janë përgjithësisht shumë të ulëta për të shkaktuar dëme biologjike në vesh; megjithatë, është vërtetuar mirë se ekspozimi afatgjatë ndaj zhurmës mbi nivele të caktuara mund të çojë në efekte shëndetësore jodëgjimore si bezdi, shqetësim i gjumit, efekte negative në sistemin kardiovaskular dhe metabolik dhe dëmtim të fëmijët.

Zvogëlimi i ndikimeve negative të ekspozimit ndaj zhurmës mjedisore është një objektivi kyç në planin e veprimit të BE-së për ndotjen zero, i cili synon të reduktojë numrin e njerëzve të shqetësuar kronikisht nga zhurma që vjen nga transporti.

Ndotja nga zhurmat

Ndotja akustike, është zhurma e padëshiruar ose e tepruar që mund të ketë efekte të dëmshme në shëndetin e njeriut, jetën e egër dhe cilësinë e mjedisit. Ndotja akustike gjenerohet zakonisht në ambientet e brendshme të objekteve industriale dhe disa vendeve të tjera të punës, por vjen gjithashtu nga transporti rrugor, hekurudhor, ajror dhe nga aktivitetet e ndërtimit në natyrë.

Burimet e zhurmave

Burimi i zhurmës së jashtme në mbarë botën shkaktohet kryesisht nga makinat, transporti dhe sistemet e përhapjes.

Planifikimi i dobët urban mund të shkaktojë shpërbërje ose ndotje akustike, ndërtesat industriale dhe rezidenciale krah për krah mund të rezultojnë në ndotje akustike në zonat e banuara.

Disa nga burimet kryesore të zhurmës në zonat e banuara përfshijnë muzikën me zë të lartë, transportin (trafikun, hekurudhat, aeroplanët, sirenat e automjeteve etj.), mirëmbajtjen e lëndinës, ndërtimin, gjeneratorët elektrikë, shpërthimet dhe njerëzit.

Efektet e zhurmave në shëndet

Ekspozimi i vazhdueshëm ndaj zhurmave shkakton impakt në shëndet si: Probleme me dëgjimin, inflamacion i trurit, humor i keq, imuniteti i dobët, mungesë përqendrimi, probleme me gjumin. Nga një studim i kryer në Tiranë me 300 të intervistuar mbi 98% e të intervistuarëve konfirmojnë se ndihen të shqetësuar nga ekspozimi ndaj zhurmës dhe 85.8% e të intervistuarve shprehen se kanë shfaqur shqetësime shëndetësore nga zhurmat. Gjatë natës, zhurma mjedisore duke filluar në nivelet LAeq në 45 dB mund të shkaktojë efekte negative në gjumë të tilla si lëvizjet e trupit, zgjimet, shqetësimet, si dhe efektet në sistemin kardiovaskular që bëhen të dukshme mbi 55 dB. Ndotja nga zhurmat në nivel të lartë mund të shkaktojë humbjen e dëgjimit qoftë për një kohë të shkurtër apo edhe për tërë jetën. Zhurmat e padëshirueshme rritin presionin, shkaktojnë lodhje, ulin gjumin, rritin stresin dhe pengojnë përqendrimin.

Shkaktojnë probleme psikologjike (agresivitet, padurueshmëri) dhe frenim në shpejtësinë e komunikimit. Sjellin ndryshime në sistemin hormonal dhe imunitar si dhe ndikojnë negativisht në aparatit tretës. Personat e ekspozuar ndaj niveleve të larta të zhurmës në punë shfaqin ulje të ndjeshmërisë së dëgjimit krahasuar me kolegët e tyre jo-ekspozuar. Nivelet e larta të zhurmës mund të rezultojnë në efekte kardiovaskulare dhe ekspozimi ndaj niveleve të larta gjatë një periudhe të vetme tetë-orëshe shkakton një rritje statistikore në presionin e gjakut prej pesë deri në dhjetë pikë dhe një rritje të nivelit të stresit, dhe vazokonstruksion duke çuar në rritjen e presionit të gjakut, si dhe për rritjen e incidencës së sëmundjes së arteries koronare

Si mund të mbrohem?

- ✦ Pas një qëndrimi në ambient me nivel të lartë zhurme duhet kaluar në një ambient larg zhurmave
- ✦ Një nga masat më eko-miqësore për të reduktuar nivelin e ndotjes është sigurimi i hapësirave të mbjella me pemë midis zonave të banuara dhe rrugës kryesore.
- ✦ Në industri duhet të ketë program mbrojtës ndaj zhurmës, të përdorin tapa veshi, kufje gjatë punës, dhe të përcaktohen vendet e pushimit pa zhurmë.
- ✦ Të bëhet izolimi i makinave që prodhojnë zhurmë dhe ripërtëritja e teknologjisë në vazhdim
- ✦ Për trafikun duhet që sipërfaqja e rrugës të shtrohet me material që zbut rrugën (asfalt poroz).
- ✦ Të zbatohen kriteret në ndërtim, larg qendrave të banuara, me amortizim të mirë me orare të përcaktuara

Efektet e zhurmave në biodiversitet

Ndotja akustike mund të ketë një ndikim të madh në mjedis. Një ekosistem që ilustron efektet e ashpra të ndotjes akustike është jeta detare. Jeta nën ujë natyrisht mund të jetë mjaft e zhurmshme. Grimcat e ujit janë më të dendura se grimcat e ajrit, kështu që zëri udhëton më shpejt. Me kalimin e kohës, krijesat detare janë përshtatur për të përdorur zërin si një mënyrë për të komunikuar me njëri-tjetrin. Zhurmat nënujore që shkaktohen jo vetëm nga transporti detar, por edhe nga drejtuesit e shtyllave, hidrolikatorët, testet sizmike ose feramat me erë janë ndotës të rëndësishëm detar. Zhurma mund të jetë veçanërisht problematike për organizmat detarë

Një nga burimet kryesore të zhurmës është trafiku, i cili përbën 80% të ndikimit mjedisor të zhurmës. Zhurma e trafikut mund të shkaktojë probleme për kafshët kur frekuencat pengojnë transmetimin e informacionit midis kafshëve. Ndotja akustike mund të shkaktojë shumë probleme, siç janë sjelljet më të larta kundër grabitqarëve aty ku nuk është e nevojshme, stresi i shtuar dhe ndryshimi i vokalizimit të specieve. Mund të zvogëlojë gjithashtu efikasitetin e kërkimit të ushqimit, ndryshimet në sistemet riprodhuese si tek zogjtë dhe shumë më tepër. Organizata Botërore e Shëndetësisë ka deklaruar se zhurma është ndër format më të dëmshme të ndotjes, veçanërisht për kafshët për shkak të ndikimit të saj të rëndësishëm. Dëshmitë e ndikimit të ndotjes akustike në ekosisteme po rriten gjithashtu, si ulja e pranisë së zogjve këngëtarë në qytete.

Niveli i zhurmave në vendin tonë

Në vendin tonë shkaktari kryesor i emetimit të zhurmave është trafiku rrugor. Gjithashtu dhe lokalet gjenerojnë zhurma si ditën ashtu dhe natën.

Bazuar mbi të dhënat e monitorimit gjatë vitit 2023 në qytetet Tiranë Shkodër Vlorë, Lezhë, Kukës, Korçë, Pogradec, Berat, Sarandë, Gjirokastër dhe Fier, niveli i zhurmave tejkalon vlerat limite për periudhën e ditës (55 dB) dhe të natës (45 dB) në të gjitha qytetet e monitoruara.

Niveli më i lartë i zhurmave në periudhën e ditës është vlerësuar në qytetin Tiranës ku kemi tejkalim të normës në masën 17.9 %, Shkodër 15.01%, Vlorës 14.18%. Nivelet më të ulëta janë monitoruar në qytetet e Kukësit, Pogradecit dhe Beratit.

Për periudhën e natës, niveli më i lartë është monitoruar në qytetin e Vlorës ku kemi tejkalim të normës me 21.75 %, Tiranës me 21.15 % dhe Shkodrës me 18.57 % dhe nivelet më të ulëta janë monitoruar në qytetet e Kukësit, Pogradecit dhe Korçës.

Qyteti i Kukësit ka nivelin më të ulët të zhurmave si për periudhën e ditës ashtu edhe të natës.

Ndikimi kryesor në rritjen e nivelit të zhurmave në qytetet e monitoruara është vlerësuar fluksi i madh i automjeteve. Gjendja motorike e automjeteve në qarkullim dhe mosha e vjetër e tyre, sjellin uljen e parametrave optimale të çertifikatës teknike të automjetit, lidhur me emetimin e zhurmës, boritë e automjeteve ku drejtuesit e të cilëve u bien pa kriter.

Çfarë duhet bërë për zvogëlimin e nivelit të zhurmës në komunitetin urban?

- ✓ Sigurimi i brezit mbrojtës të gjelbër dhe hapësirave të mbjella me pemë midis zonave të banuara dhe rrugës kryesore, si një nga masat më ekomiqësore për të reduktuar nivelin e ndotjes.
- ✓ Të përcaktohen me rregullore distancat midis rrugëve (sipas klasifikimit të tyre) dhe banesave.
- ✓ Të bëhen përpjekje për zvogëlimin e zhurmës, që në projektimin e ndërtimeve të reja, ku orientimi i dhomave të gjumit të jenë në anën e qetë të banesës.
- ✓ Zbatimi i rregulloreve ligjore për ndalimin e përdorimit të borive të automieteve pa patur asnjë shkak emergjent.
- ✓ Të sigurohet kontrolli periodik i mjeteve të transportit që gjenerojnë zhurmë.
- ✓ Të parashikohen ndërhyrjet në sinjalistikën rrugore, ku të përfshihen në të sinjalet që lidhen me zhurmat si dhe vendosjen e tyre në pika të caktuara.
- ✓ Ndalimi i përdorimit të muzikës në ambientet festive duke ulur volumin e muzikës dhe heqjen e altoparlantëve publike, dëgjimi i muzikës me kufje mbasë orës 23:00 të mbrëmjes në ambientet festive (masë e aplikuar në vendet e BE dhe SHBA).
- ✓ Përdorimi i kufjeve për izolimin e zhurmave për punëtorët që janë vazhdimisht të ekspozuar në punë ndaj zhurmave të ndryshme.
- ✓ Edukimi dhe ndërgjegjësimi i publikut

Përgatiti dhe publikoi:

Agjencia Kombëtare e Mjedisit

Adresa: Rruga “Sami Frashëri” Nr. 4, Tiranë;

Web: www.akm.gov.al